

Забезпечення цього відбувається через ряд різноманітних інструментів: дотації субсидії субвенції, податки, неподаткові платежі, міжбюджетні взаєморозрахунки.

Список використаних джерел

1. Бутурлакiна Т. Податковi розщеплення та iх роль у збалансуваннi мiсцевих бюджетiв/ Т.Бутурлакiна // Регiональна економiка. - 2004. - №4 - с.162-174.
2. Державнi фiнанси: теорiя i практика перехiдного перiоду в Центральнiй Європi/(ред. Ю.Немец, пер.з англ Г.Райт). - К.:Юоснови, 1998. - с. 542
3. Кириленко О.П. Мiсцевi бюджети України (iсторiя, теорiя, практика) / О.П. Кириленко. - К.:НЮОС, 2000. - 384 с.
4. Юрiй С.І., Бескид Й.М. Бюджетна система України: Навчальний посiбник. - К.:НЮОС, 2000.-400 с.

***Annotation:** the article covers the main components of the System of intergovernmental redistribution. In particular, such as methods, tools, forms and institutions. A detailed analysis of each.*

***Key words:** intergovernmental relations, tool, method.*

УДК 368.914:331.25

К.В. Сичова, аспірант,

Донецький національний університет, м. Донецьк

РОЛЬ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ В СИСТЕМІ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ

Стаття присвячена характеристиці фінансових установ як суб'єктів системи недержавного пенсійного страхування. Розглянуто принципи наданих пенсійних послуг страховими компаніями і банками. Особлива увага приділена притіпам функціонування недержавних пенсійних фондів на прикладі відкритого НПФ «Сократ-Майбутнє».

***Ключові слова:** недержавне пенсійне страхування (НПС), недержавне пенсійне забезпечення (НПЗ), страхові компанії, банківські установи, недержавний пенсійний фонд (НПФ), пенсійна програма.*

***Актуальність теми.** Перехід до нового типу економічної системи викликав необхідність системної перебудови і реформування управління пенсійними активами в Україні. Діюча до 2004 року пенсійна система в правовому, організаційному, фінан-*

совому і соціальному відношеннях вимагала принципових змін, що зробили б її відповідною умовам соціально-орієнтованої ринкової економіки.

Нова пенсійна система, формування якої почалося у 2004 році, передбачала введення додатково до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування системи НПЗ, що базується на принципах добровільної участі громадян, роботодавців і їх об'єднань у формуванні пенсійних виплат.

Питання НПЗ широко висвітлені у роботах А. Бахмача, В. Луковича, В.Фещука, Л. Лузгіної, М. Бойка, М. Цитрицької, О. Приморської, С. Румянцева, С. Чигиря та інших учених. Водночас демографічні проблеми і проблеми у фінансовому секторі економіки свідчать про доцільність подальшого безупинного дослідження даної проблематики.

Метою даної статті є вивчення особливостей надання послуг фінансовими установами у системі НПЗ.

Результати досліджень. Суб'єктами, що здійснюють НПЗ в Україні, є:

- пенсійні фонди шляхом укладання пенсійних контрактів між адміністраторами пенсійних фондів і вкладниками таких фондів;
- страхові організації шляхом укладання договорів страхування довічної пенсії, страхування ризику настання інвалідності чи смерті учасника фонду;
- банківські установи шляхом укладання договорів про відкриття пенсійних депозитних рахунків.

Кожний із запропонованих майбутньому пенсіонеру фінансових продуктів зорієнтований як на його визначені переваги, так і на можливість накопичити визначену суму. При цьому майбутній пенсіонер може обрати ту послугу, що найбільше влаштує його при зіставленні показників ризику та прибутковості. Так, найбільш простою і зрозумілою для більшості громадян послугою є банківський депозит. Незаперечними його перевагами є гарантований відсоток по внеску, а також право власності на внесок і нараховані відсотки, що можуть передаватися у спадщину. Однак зростання інфляції, коливання валютного курсу, викликані економічною кризою, зробили цей вид пенсійної послуги досить ризикованим.

Що стосується послуг страхових компаній, то варто враховувати, що по-життєве пенсійне страхування накладає на страхову компанію досить тверді зобов'язання перед пенсіонером. Адже, якщо тривалість життя застрахованої особи перевищить вік, розрахований при придбанні страховки, страхова компанія почне здійснювати виплати за рахунок коштів страхових резервів, тому що кошти, які були внесені цією особою і розподілений на них інвестиційний дохід, вже будуть витрачені на виплату йому

пенсії. Тому дана пенсійна послуга передбачає обмежені можливості участі пенсіонера у розподілі інвестиційного доходу. Крім того, пенсіонер, який почав одержувати пенсійні виплати, найчастіше позбавляється права передавати пенсію у спадщину.

Значно відрізняються від вище названих послуг послуги НПФ - юридичної особи, що має статус неприбуткової організації, яка функціонує і здійснює діяльність винятково з метою накопичення пенсійних внесків на користь учасників пенсійного фонду з подальшим управлінням пенсійними активами і здійсненням пенсійних виплат [1, с. 173]. Суть пропонованої пенсійної послуги полягає в тому, що пенсійні внески, які накопичуються на індивідуальних рахунках учасників фонду, використовуються для колективного інвестування в єдиний інвестиційний портфель, доходи від якого кожен місяць цілком розподіляються між учасниками фонду пропорційно їх накопиченням, що знаходяться на момент розподілу у фонді. Природно, можливість одержати весь прибуток від інвестування пенсійних накопичень компенсується інвестиційним ризиком, який несуть усі учасники фонду. Знизити цей ризик покликані тверді нормативи інвестування пенсійних активів, встановлені і постійно контролювані державою, а також обов'язкове залучення спеціалізованої професійної компанії з управління активами (КУА), яка, у свою чергу, є підконтрольною державі (в особі регулятора ринку) і раді фонду. Усі накопичення учасника фонду цілком йому належать і можуть бути переведені в іншу фінансову установу без втрат, а також передані у спадщину.

Розглянемо принципи функціонування НПФ на прикладі Відкритого НПФ «Сократ-Майбутнє» (ВНПФ «Сократ-Майбутнє»), зареєстрованого і функціонуючого у м. Києві (рис. 1). Основною метою участі у програмі ВНПФ «Сократ-Майбутнє», яку переслідує підприємство, є мотивація кваліфікованих кадрів шляхом виплати додаткових до зарплати винагород працівникам за раніше виконані роботи без збільшення податкового навантаження на підприємство і нарахувань на фонд оплати праці. При цьому розмір винагороди (пенсії), виплачуваної працівнику, вимірюється сумою пенсійних накопичень на його індивідуальному пенсійному рахунку (ІПР) в ВНПФ «Сократ-Майбутнє», що залежить від розміру пенсійних внесків, сплачених на його користь роботодавцем і самим працівником, періодичності їх сплати, терміну накопичення і прибутковості інвестицій (чистої вартості активів) НПФ. Механізм формування накопичень передбачає, що пенсійні внески, сплачені вкладником на користь працівника-учасника НПФ (майбутнього одержувача виплат), надходять на рахунок НПФ у Зберіганні (банк «УАВ»), персоніфікуються - Адміністратором НПФ (ПАПФ «Центр пенсій-

ного забезпечення») і інвестуються ТОВ КУА «ПІОГЛОБАЛ Україна» на принципах диверсифікованості і надійності у дозволені законом інструменти, які приносять дохід (цінні папери, депозити, нерухомість). Отриманий дохід зараховується Адміністратором НПФ на ІПР учасника. При настанні пенсійного віку чи інших обставин учаснику чи його спадкоємцям здійснюються виплати з його накопичень, сформованих за рахунків сплачених на його користь внесків і розподіленого доходу.

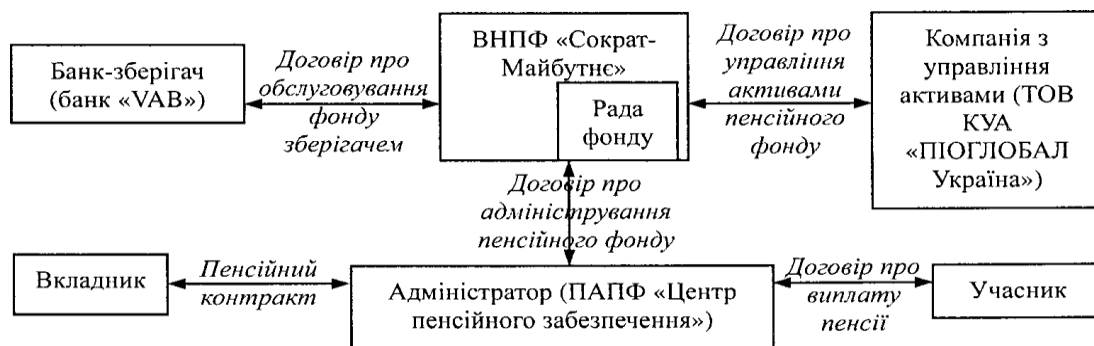

Рис.1 Процес функціонування ВВПФ «Сократ-Майбутнє»

Крім того для учасників НПФ (роботодавців і працівників) передбачені податкові пільги: підприємство, платник податку на прибуток, до впровадження накопичувальної системи ЗДПС згідно абз. 2 п. 2 ст. 142 Податкового кодексу України, має право включити до складу витрат суму внесків у НПФ, загальний обсяг якої не перевищує 25 % заробітної плати, нарахованої такій найманій особі протягом податкового року; суми, сплачені роботодавцем у НПФ на користь конкретного працівника (ст.164.2.16 Кодексу) не обкладаються податком. Однак згідно абз. 1 ст.

- податкові преференції поширюються тільки на суми внесків підприємства на користь кожного працівника, що не перевищують 15% заробітної плати, нарахованої йому протягом податкового періоду, за який сплачуються внески (тобто на суми, які не перевищують суми ПМ для працездатних осіб на 1 січня звітного податкового року, помноженої на 1,4 і округленої до найближчих 10 грн.) [2].

Висновки. Таким чином, кожна з пенсійних послуг, які надаються різними фінансовими установами, має як свої переваги, так і недоліки. Найбільш простою і популярною послугою для населення залишається банківський депозитний рахунок, однак поступово збільшується увага роботодавців і населення до НПФ, що дає підставу вважати їх найбільш перспективними фінансовими установами у системі НПЗ України.

Водночас економічна криза 2008-2009 років в Україні, яка супроводжувалася високою інфляцією і коливаннями валютних курсів, помітно підірвала позиції зазначених

вище фінансових структур, які виявилися досить уразливими до змін у фінансовому секторі економіки.

Список використаних джерел

1. Новая пенсионная система: три уровня обеспечения: Сборник законов. Издание третье, исправленное и дополненное. - Х.: «Одиссей», 2008. - 272 с.
2. Податковий кодекс України (із змінами, внесеними згідно із Законом № 2856-VI від 23.12.2010 р.) [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>

***Annotation.** The article is devoted to feature of the financial institutions as subject of the System of the don't State pension Insurance. The Considered principles provided to pension services by insurance companies and banks. Emphases is spared principle of the operating the DSPF, condition provided to by them pension programs on example of the open DSPF «Socrates-Future».*

***Key words:**the don't State pension insurance, insurance companies, bank institutions, don't State pension fund (DSPF), pension program.*

УДК 657.471.12

А.О. Труфен, Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУм. Чернівці

ОПЛАТА ПРАЦІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ

В статті зроблено спробу показати практику оплати праці педагогічних кадрів вищих навчальних закладів.

***Ключові слова:** вищі навчальні заклади, освіта, соціальне становище, оплата праці.*

На протязі трьох останніх десятиліть однією з найбільших проблем вищих навчальних закладів України є нестача коштів для забезпечення нормального функціонування та розвитку. У теперішній час знову очікується певне ускладнення фінансового стану.

Передумовами цього є недостатнє фінансування державних вищих навчальних закладів, зростання темпів інфляції, щорічне підвищення заробітної плати при неможливості відповідного збільшення розмірів плати за навчання студентів другого і